

Ohje M6h: Turvallisuusneuvonantajan hyödyntäminen vaarallisten aineiden onnettomuudessa

1. Tilanteet

- Vaarallisten aineiden kuljetusonnettomuus maantiellä tai rautatiellä
- Vaarallisten aineiden onnettomuus kuljetukseen liittyvän pakkaamisen, kuormaamisen tai muun turvallisuuteen liittyvän toiminnan yhteydessä
- **Huom.** Turvallisuusneuvonantajaa ei todennäköisesti ole:
 - o Puolustusvoimien ajoneuvolla tai valvonnassa tapahtuvassa kuljetuksessa
 - o Jos kuljetusyrittäjä suorittaa vain satunnaista tai vähäistä kuljettamista

2. Voimavarat

- Pelastustoiminnan johtaja
- Turvallisuusneuvonantaja tai toiminnanharjoittajan muu asiantuntija
- Yhteydenotto soittamalla tai hyödyntämällä tilannekeskusta tai operaattoria.
 - o Mikäli et tiedä yhteystietoja, selvitä ne esimerkiksi auton asiapapereista, kuljettajalta tai kuormaajalta, rekisterinumeron perusteella tai internetistä.

3. Menetelmät

- Kysy apua turvallisuusneuvonantajalta matalalla kynnyksellä.
- Muista, että johdat edelleen tilannetta ja **TNA toimii asiantuntijana.**
 - o Ota kuitenkin huomioon, että TNA:n osaamisessa on eroja.
- Sovi TNA:n kanssa auttaako hän puhelimitse vai saapuuko hän paikalle. Tiedustele häneltä myös tarvittavaa erikoiskalustoa. (imuauto, korvaava säiliö, jne.)
 - o Huom. Muistuta TNA:ta ottamaan riittävät suojarusteet ja muut tarvittavat välineet mukaan, mikäli hän saapuu onnettomuuspaikalle.
- Käytä turvallisuusneuvonantajaa tehokkaasti johtamisen tukena, kaikissa onnettomuustilanteen työvaiheissa. **Keskustelkaa aktiivisesti.**

- Esimerkiksi säiliön nostamisessa turvallisuusneuvonantaja voi pääsääntöisesti tarjota asiantuntemusta, erikoiskalustoa tms.
- Käytä harkintaa kuljettajan hyödyntämisessä tietolähteenä; trauman vuoksi hän ei välttämättä ole täysin luotettava.
 - Huomioi myös turvallisuusneuvonantajan hyvinvointi; esimerkiksi työkaverin loukkaantuminen onnettomuudessa voi vaikuttaa työkykyyn.
- Odota TNA rauhassa paikalle/puhelimeen, jos onnettomuustilanne ei vaadi nopeita ratkaisuja, vaikka paine esimerkiksi liikenteen avaamiselle olisi kova.
- Muistuta turvallisuusneuvonantajaa tai muuta toiminnanharjoittajan edustajaa olemaan yhteydessä vakuutusyhtiöön tulevien toimenpiteiden osalta.
 - Selvitä vastuu- ja korvauskysymykset.
 - Esimerkki: Vastuu nostosta kuuluu ajoneuvon omistajalle ja pelastuslaitos tukee toimillaan tätä työtä.
- Keskustele turvallisuusneuvonantajan kanssa pelastustoiminnan lopettamisen sopivasta ajankohdasta.
 - Esimerkiksi säiliön nostamiseen liittyy monia riskejä, jotka saattavat vaatia pelastuslaitoksen varmistamistoimenpiteitä.
- Lopeta pelastustoiminta, tarvittaessa kirjallisesti. Huolehdi riittävästä dokumentoinnista ja anna toiminnanharjoittajalle tarvittavat kopiot.
- Järjestä myöhemmin mahdollisuuksien mukaan palautekeskustelu toiminnanharjoittajan kanssa yhteistoiminnan kehittämiseksi.

Toimintaohje turvallisuusneuvonantajille vaarallisten aineiden onnettomuuksiin

1. Varautuminen:

- Selvitä, kuka on yrityksenne paras asiantuntija avustamaan pelastustoiminnan johtajaa onnettomuustilanteessa. Tämä ohje koskee kyseistä henkilöä.
- Perehdy yrityksenne toiminta-alueen pelastuslaitoksien johtamisjärjestelyihin, jotta saat yleiskäsityksen pelastustoiminnan johtamisesta.
 - o Varmista, että keskeisimmillä pelastuslaitoksilla on sinun yhteystietosi ja sinulla heidän, huomioi niiden ajantasaisuus
- Varmista oma osaamisesi perehtymällä kalustoon sekä vaarallisiin aineisiin.
- Mieti mahdollisia onnettomuusskenaarioita, joita toiminnassanne voi esiintyä sekä sitä, miten tilanne todennäköisesti etenisi. **Pohdi erityisesti omaa rooliasi.**
 - o Pyri järjestämään harjoituksia yhteistyössä viranomaisten kanssa
- Selvitä yrityksenne kaluston ja varusteiden tilanne, sijainti ja saatavuus; onko teillä tarjota esimerkiksi imuautoa, säiliötä aineen siirtopumppausta varten, imeytys- tai neutralointiaineita tai muuta kalustoa/varusteita, joita pelastuslaitoksella ei ole?
 - o Selvitä myös muiden toiminta-alueenne yritysten mahdollinen erikoiskalusto, jota voitaisiin hyödyntää onnettomuustilanteessa.
- Varaudu, että onnettomuustilanteessa sinulta kysytään erityisesti aineen vaaraominaisuuksista, kaluston toiminnasta, säiliön rakenteista, säiliön nostamisesta ja tyhjentämisestä, siirtopumppauksesta, aineen neutraloinnista ja torjuntajätteen sijoituspaikasta.
- Jos yrityksessänne on useampi turvallisuusneuvonantaja, sopikaa toimintamalli onnettomuuden varalle etukäteen.

2. Onnettomuuden tapahtuessa:

- Varmista, että tapahtumasta on ilmoitettu hätäkeskukseen: 112.
- Pyri selvittämään mitä on tapahtunut:
 - o Missä onnettomuus on tapahtunut?

- Mikä vaarallinen aine on kyseessä ja mitkä ovat sen keskeisimmät vaaraominaisuudet?
- Mitä kalustoa on osallisena, ja miten kyseinen kalusto toimii?
- Vuotaako ainetta koko ajan lisää, vai onko tilanne vakaa?
- Käynnistä yrityksen osalta tarvittavat toimenpiteet, ilmoitukset, vakuutusasiat yms.
- Ota yhteyttä pelastustoiminnan johtajaan ja tarjoa asiantuntemustasi käytettäväksi
 - Mikäli häneen ei suoraan saa yhteyttä, ota yhteys pelastuslaitoksen tilannekeskukseen (TIKE) tai sen puuttuessa yritä tavoittaa uudelleen pelastustoiminnan johtaja.
 - Huom! Onnettomuutta johtaa sen alueen pelastusviranomainen, jonka alueella onnettomuus on tapahtunut.
- Mikäli pelastustoiminnan johtaja haluaa sinut asiantuntijaksi, sopikaa, siirrytkö onnettomuuspaikalle vai autatko etänä, esimerkiksi puhelimitse.
- **Muista, että pelastustoiminnan johtajalla on lain mukainen johtovastuu tilanteessa ja roolisi on toimia asiantuntijana!**
- Mikäli yrityksellänne on käytettävissä erikoiskalustoa, jota voidaan hyödyntää onnettomuudessa, tarjoa sitä pelastustoiminnan johtajalle etupainotteisesti. Näin voidaan säästää kuluissa merkittävästi.
- Mikäli et tiedä jotakin asiaa varmasti, älä esitä sitä totena, vaan tuo asia ilmi sellaisella varmuudella kuin tiedät sen. Pelastustoiminnan johtaja tekee lopullisen päätöksen.
- Mikäli yrityksen henkilöstöä oli onnettomuudessa osallisena, eivätkä he ole loukkaantuneita (esim. kuljettaja tai kuormaaja), pyri järjestämään heille kuljetus pois onnettomuuspaikalta, mikäli pelastustoiminnan johtaja antaa siihen luvan.
- Sopikaa pelastustoiminnan johtajan kanssa vastuu- ja korvausasiat, (esim. säiliön noston osalta) ole myös yhteydessä vakuutusyhtiöön.
 - Huom. Pelastuslaitoksen tehtäviin kuuluvat pelastustehtävät (mm. pelastaminen, sammuttaminen, nesteen leviämisen estäminen, vuotavien säiliöiden tyhjentäminen ja syttymisvaaran poisto). Vastuu nostosta kuuluu ajoneuvon omistajalle ja pelastuslaitos tukee toimillaan tätä työtä.
- Käytä suojarusteita onnettomuuspaikan välittömässä läheisyydessä! Varmista pelastustoiminnan johtajalta riittävä suojaustaso.
- Pyydä pelastuslaitosta varmistamaan onnettomuustilanne niin kauan, kun toiminnanharjoittajan omat voimavarat tilanteen hoitamiseen eivät riitä.

- Huolehdi riittävästä dokumentoinnista ennen tilanteen päättymistä.
- Poistu paikalta / etäyhteyksien päästä vasta pelastustoiminnan johtajan luvalla.

3. Onnettomuuden jälkeen:

- Tee asetuksessa (274/2002) säädetty onnettomuusilmoitus toiminnanharjoittajalle ja huolehdi ennaltaehkäisevistä toimenpiteistä vastaavan onnettomuuden välttämiseksi.
- Pyri järjestämään palautekeskustelu pelastuslaitoksen kanssa, jotta yhteistyö kehittyy.